

проступками у процесі вітчизняної кодифікації кримінального та адміністративного законодавства. Такий підхід відповідатиме положенням Конвенції та практиці ЄСПЛ, які є джерелом права, що має пріоритет над національним законодавством.

1. Азаров Д. С. Упровадження категорії кримінального проступку: окремі концептуальні проблеми. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2013. Т. 144–145. С. 129–133.

2. Мирошниченко Н. А. Щодо вдосконалення КК України. *Основні напрями розвитку кримінального права та шляхи вдосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 11–12 жовт. 2012 р. / редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. Харків: Право, 2012. С. 197–200.

3. Фріс П. Л. Злочин і кримінальна провина: проблеми нормативного закріплення. *Право України*. 2011. № 9. С. 42–49.

Ханчич В.В.

студент юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – проректор
Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ,
д. ю. н., професор,
Заслужений юрист України
Наливайко Л.Р.*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ТЕРОРИЗМУ

В умовах сьогодення з великою впевненістю можна сказати, що тероризм належить до найбільш суспільно небезпечних та важкопрогнозованих соціально-політичних явищ останнім часом широко розповсюджених у світі. Тероризм загрожує інтересам людини, держави, суспільства, політичній, військовій, економічній, екологічній та соціальній безпеці кожної країни. Саме тому, осмислення природи цього явища, сучасних форм прояву та проблем щодо запобігання йому стає невідкладним завданням для теорії та практики.

Проведений аналіз терористичної активності в сучасному світі демонструє наступні ознаки розвитку цього явища:

1. Невпинне географічне розширення тероризму. Згідно зі

статистичними даними, отриманими у результаті спільних досліджень Інституту економіки та миру й Університету штату Меріленд (обидва США), чітко проявляється тенденція на зростання кількості країн, які постраждали від терористичних загроз, а саме у 2013 р. Терактів зазнали 88 країн світу, у 2014 р. – 95, а у 2016 р. – 85, [1]. За Глобальним індексом тероризму (GTI), який визначає рівень терористичної загрози у країні за кількістю терактів, загиблих та постраждалих і рівня матеріальних збитків, у 2017 році тільки 32 країни не зазнали впливу цього небезпечного феномена на своє соціально-економічне, політичне життя. До таких країн належать Ангола, Куба, Литва, Латвія, Оман, Польща, Румунія, Словаччина, Словенія, Сінгапур, Уругвай та ін. [2].

2. Значне збільшення кількості постраждалих від терористичної діяльності. За показниками того ж Глобального індексу тероризму в світі за 15 років (з 2000 р. по 2015 р.) вчинено більш ніж 70 тисяч терактів, в яких загинуло понад 170 тисяч людей. Найжахливішим є те, що відмічається стрімкий ріст кількості жертв тероризму: 2000 р. приніс загибель 3329 особам, 2014 – вже загинуло 32658 осіб, 2015 р. – 29376 [3, 2].

3. Суттєві фінансові витрати, перерозподіл ресурсів держави в наслідок протистояння терористичній загрозі. 2014 рік з понад 105,4 мільярда доларів США став роком найбільших матеріальних збитків по всіх країнах світу від терористичних нападів. Для порівняння 2015 р. забрав на боротьбу з тероризмом 89,9 млрд. дол. США, 2000 р. – 5,3 млрд. дол. США [4, с. 4].

Також, потрібно зауважити, що це явище створює додаткові ризики для ведення міжнародного бізнесу, туризму, транспорту, тощо. Так, держави вимушені витратити колосальні суми на захист від тероризму, впроваджуючи новітні розробки, створюючи нові засади, наукові центри, служби швидкого реагування тощо.

4. Відчуття постійної стурбованості, беззахисності, невпевненості серед населення. Мета чисельних терористичних організацій – створити хаос, посіяти відчуття страху, паніки, дестабілізувати політичне, економічне, соціальне становище будь – якої країни, регіону. Зняття цього напруження можливе шляхом демонстрації державою результатів боротьби з терористичною діяльністю та веденням відповідної роз'яснювальної роботи серед населення. Це у свою чергу потребує від національних урядів пошуку найефективніших шляхів протидії терористичним загрозам, розширення повноважень спецслужб та правоохоронних органів, збільшення фінансових витрат з бюджету країн. Важливо у цьому контексті знайти баланс між вимушеною необхідністю порушити приватність громадян правозахисними органами та обов'язком дотримуватися прав людини.

5. Висока організованість терористичних угруповань. Форми та методи радикальних угруповань в різних країнах світу, що застосовуються для підтримання свого існування й залучення нових членів, за останні роки зазнали значних змін. У деяких випадках тероризм навіть стає альтернативою

та фактичним конкурентом традиційній державній організації суспільства [5].

Експерти-терологи визначили більш ніж 200 видів терористичної діяльності [6]. Еволюція сучасного тероризму веде до того, що одне терористичне угруповання може поєднувати в собі організаційний потенціал регулярної армії, засади мережевої організації й смертоносний арсенал «класичного» терору [7]. У той же час існують так звані «сплячі» групи, які майже не пов'язані одна з одною. Також є абсолютно незалежні від єдиного центру, спонтанні екстремістські групи, які виявити дуже складно. Інформацію щодо проведення терактів члени таких груп отримують з Інтернету.

6. Посилення впливу терористичної загрози на політичні процеси у світі. Успішне існування сучасного тероризму потребує певних територій та баз для підготовки бойовиків, їх перегруповання, відпочинку, тощо. Така можливість виникає лише у декількох випадках. По-перше, коли національний уряд підтримує терористів відкрито чи приховано і, навіть, є спонсором тероризму в інших країнах з метою досягнення своїх власних політичних, економічних цілей. Таким прикладом є відносини «Аль-Каїди» та уряду талібів в Афганістані. По-друге, коли досить слабкі уряди не можуть гарантувати суверенітет всій території своєї держави й тому частина неконтрольованої території береться під контроль міжнародними кримінальними структурами та терористами. Прикладами таких «гнізд» терористів можна назвати південь Лівану, частину Філіппін, північні острови Індонезії.

7. Активність міжнародних терористичних організацій у зв'язку з міграційними процесами у сучасному світі. На даний час важливого значення у діяльності вищеназваних організацій набуває вербування у лави терористів мігрантів з-поміж безробітної молоді, жінок, дітей, які під виглядом біженців легко проникають до країн можливих терористичних атак. Ці процеси ускладнюють викривання терористів і тому повинні бути під пильним наглядом спеціальних служб, правоохоронних органів з метою запобігання теракту.

8. Тенденція залучення до терористичної діяльності безпосередньо громадян країн, які є об'єктами терористичних нападів. Все частіше теракти скоюють завербовані громадяни тієї самої країни, де відбувається напад. Прикладом можуть бути терористичні атаки в США за останні два роки від імені «Ісламської держави». Ця організація, як і більшість інших використовує для своїх цілей громадян країни, переважно іноземців, що брали участь в бойових діях у зонах конфліктів у складі відповідних угруповань та які повертаються до своїх країн.

9. Удосконалення методів фінансування терористичної діяльності.

З розвитком суспільства змінюються та удосконалюються джерела фінансування терористичних організацій. До них відносяться доходи від незаконних обороток (продаж зброї, наркотиків, природних ресурсів,

контрабанда), викрадання людей з метою викупу, операції з офшорами, смерфінг (здійснення фінансових операцій шляхом уникнення «документального сліду»), діяльність легальних організацій (комерційних підприємств) та «благодійних» і «гуманітарних» організацій, введення «податків» та «надання послуг» населенню, яке проживає на територіях, контрольованих терористичними угрупованнями.

Відомо, що з 2008 р. по 2014 р. «Аль-Каїда» отримала понад 125 мільйонів доларів США від викрадення людей, а «Ісламська держава» заробила на цьому лише у 2014 р. 45 мільйонів доларів США. Від незаконного товарообігу США близькосхідні терористичні організації отримують кожен рік 20 – 30 мільйонів доларів США.

10. Активність ісламістських або джихадистських організацій. За результатами досліджень спецслужб, урядів країн, міжнародних антитерористичних організацій сьогодні найбільшу світову терористичну небезпеку становлять ісламістські або джихадистські організації та групи. До них належать «Ісламська держава» (раніше «ІДІЛ» - Ісламська держава Іраку та Леванту), «Адъ-Каїда», палестинський рух «ХАМАС», Абу Сайяф (Філіппіни), Аль-Джихад (Єгипет), Аль-Харамейн (Саудівська Аравія), Армія звільнення Аден-Абійя (Ємен), Бойова ісламська група (Лівія), Бригади мучеників Аль-Акси, Озброєна Ісламська Група та багато інших [8, с. 289].

Безперечно можна сказати, що незалежно від місця перебування кожна людина може стати жертвою терористичного акту. Але, рівень терористичної загрози для різних країн неоднаковий. Країни, в яких спостерігається підвищена активність терористичних організацій, можна умовно поділити на країни, які є місцем перебування лідерів терористичних угруповань, розташування їх осередків, філій, баз тощо (Ірак, Сирія, Пакистан, Лівія, Афганістан та інші);

країни, які є дуже активними у боротьбі з міжнародним тероризмом (США, Німеччина, Великобританія, Франція, Канада, Ізраїль та інші);

країни, які використовуються міжнародними терористичними організаціями як «транзитні». До цієї групи можна віднести й Україну.

Отже, аналізуючи основні тенденції поширення тероризму в світі, можна, без сумніву, визначити сучасний тероризм як реальну й дуже небезпечну загрозу для світового співтовариства. Він не знає кордонів і впливає, як на внутрішні інтереси країн, так і на міждержавні відносини. Розвиток новітніх технологій викликав трансформацію сучасного тероризму, що призвело до збільшення терактів та кількості жертв. Загалом тероризм загрожує інтересам людини, держави, суспільства, політичній, військовій, економічній, екологічній та соціальній безпеці кожної країни. Протидія тероризму – складне і довгострокове завдання, яке стосується сьогодні кожного. Зараз політично необхідно й економічно доцільно сформувати дієву, міжнародну колективну систему протидії будь-якому виду терористичної загрози.

1. Бойченко О.В. Медіа-тероризм: особливості сучасних ознак інформаційної безпеки. Інтегровані інтелектуальні робототехнічні комплекси (ПРТК-2009): друга міжнародна наук.-практ. конф. (25-28 травня 2009 р.). Київ: НАУ, 2009. С. 230-232.
2. The Global Terrorism Index 2017. The Institute for Economics and Peace and University of Maryland. URL :[http:// visionofhumanity.org/app/uploads/2017/11/Global-Terrorism-Index-2017.pdf](http://visionofhumanity.org/app/uploads/2017/11/Global-Terrorism-Index-2017.pdf).
3. The Global Terrorism Index 2016. The Institute for Economics and Peace and University of Maryland. URL: <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2016/09/Positive-Peace-Report-2016.pdf> . с.4
4. Міжнародний тероризм: загрози для України. Звіт Національного інституту стратегічних досліджень. 2016. 20 вер. 32с. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/2567>.
5. Hüseyin Bağcı, Hasan Hilmi Gullu. A Comparison between Ethnic-Driven and Religious-Driven Terrorism: A Study of PKK and IS in Turkey and their Future Prospects / Hüseyin Bağcı, Hasan Hilmi Gullu // Singapore. 2015. P. 71-90.
6. Явище тероризму у сучасному світі. Освіта.UA URL: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/sociology/12533/>.
7. Жовтенко Т. Еволюція тероризму: від «Аль-Каїди» до «Ісламської держави». Радіо Свобода. 2015. 13 лист. URL: <https://www.radiosvoboda.org//27363602.html>.
8. Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (30 верес.2016р.). Київ: Нац. акад. прокуратури України. 2016. 432с.